

Kommunikasjon, språk og tekst

Rammeplan for barnehager: Gjennom arbeid med skal barnehagen bidra til at barna	For barn i alderen 1-2 år vil dette si:	For barn i alderen 3-4 år vil dette si:	For barn i alderen 5-6 år vil dette si:
<p>Utrykker sine følelser, tanker, meninger og erfaringer på ulike måter Bruker språk til å skape relasjoner, delta i lek, og som redskap til å løse konflikter</p> <p>Videreutvikler sin begrepsforståelse og bruker et variert ordforråd</p> <p>Leker, improviserer og eksperimenterer med rim, rytme og ord Møter et mangfold av eventyr, fortellinger, sagn og uttrykksformer</p> <p>Utforsker og gjør seg erfaringer med ulike skriftspråk, som lekeskrift, tegning og bokstaver gjennom lese- og skriveaktiviteter</p>	<p>Personale som er tilstede på gulvet. Tolke, lytte og se barnas signaler Bevisst barnas kroppsspråk, se med det gode blikk Bekreft, benevne og gjenta ord riktig. Ha samtaler og gi positiv respons. Fokus på her og nå – det nære. Skape språkstimulerende miljø i alle situasjoner. Vi er oppmerksom og delaktig i begynnende rollelek, vi deltar og gir impulser Vi gjør barna kjent med enkle begrep som beskriver følelser. Snakke om følelser</p> <p>Bruk av enkle rim, regler, bevegelsessanger, sanger med utgangspunkt i det nære Stor bruk av visualisering</p> <p>Bruk og benevne farger Bruke korte setninger med få ord, snakke / synge sakte Bruke bilder og ordbilder der det er naturlig. Bruke peke og bildebøker</p> <p>Tegn Til Tale er en naturlig del av hverdagen</p>	<p>Personale som viser interesse for det barn uttrykker og formidler Knytter muntlig og skriftlig språk sammen Tilrettelegge for lek med ord, lyder og bokstaver Bruke tid på muntlig formidling av historier og fortellinger Legge til rette for og deltar i rollelek med fokus på at barn lærer seg lekekoder Være gode samtalepartnere i hverdags situasjoner Lære barna å sette ord på følelsene Fokus på begrep som beskriver tid, sted og rom Bruke begynnende tekstskeping- sette tekst på tegninger og bilder. Oppmuntre barna til å skrive sitt eget navn Oppfordre til tegning og lekeskriving Lek med språket, stavelse og rytme Bildebøker med noe tekst og høytlesing Bruk av spill som stimulerer til lek med bokstaver og innlæring av begrep og preposisjoner Bruk av muntlig fortelling, tullefortellinger og tulesanger</p>	<p>Personalet er oppmerksom på hvordan språket brukes til å konstruere lek, og deltar aktivt for å stimulere dette. Være støttende og undrende sammen med barna i forhold til lek med bokstaver, tall og lesing Legge til rette for mye samtale med et utvidet fokus på det mellommenneskelige, tid til den gode samtalen. Barna få øve seg på å ha ordet og lytte til andre i en forsamling. Barna skriver sitt eget navn der det er naturlig. Lekeskriving, avskrivning, alfabet, tall og mengder, høytlesing og fortellinger. Gjenfortelling, dramatisering, tekstskeping, fridiktning, vitser og gåter. Introdusere faktabøker. Være i tannfegruppa (førskolegruppa) Gi rom for rollelek</p>

Kropp, bevegelse, mat og helse

Rammeplan for barnehager: Gjennom arbeid med skal barnehagen bidra til at barna	For barn i alderen 1-2 år vil dette si:	For barn i alderen 3-4 år vil dette si:	For barn i alderen 5-6 år vil dette si:
<p>Opplever trivsel, glede og mestring ved allsidige bevegelseserfaringer, inne og ute – året rundt</p> <p>Bli kjent med egne behov, får kjennskap til menneskekroppen og utvikler gode vaner for hygiene og et variert kosthold</p> <p>Videreutvikle motoriske ferdigheter, kroppsbeherskelse, koordinasjon og fysiske egenskaper</p> <p>Opplever å mestre risikofyllt lek gjennom kroppslige utfordringer</p> <p>Bli trygge på sin egen kropp, får en positiv oppfatning av seg selv og blir kjent med egne følelser</p> <p>Sette grenser for egen kropp og respekterer andres grenser</p> <p>Får innsikt i matens opprinnelse, produksjon av matvarer og veien fra mat til måltid</p>	<p>Tilrettelegge for å gi barna et godt grunnlag for motoriske ferdigheter og kroppsbeherskelse, mye utelek. Vognbarn sover ute.</p> <p>Bli kjent med egen kropp og oppleve glede og mestring Legge til rette for selvstendighetstrening (toalett, håndvask, av og påkledning Øve på håndhygiene. Gode rutiner i stellesituasjoner og påkledning, der barna er delaktige</p> <p>Gi plass for tumlelek. Fysisk miljø med boltreplass, rom med puter og madrasser. Bruke gymsalen, spesielt om vinteren når det er vanskelig for de små å bevege seg ute Organisere hverdagen slik at det blir en vekselvirkning mellom aktivitet og hvile</p> <p>Finmotoriske aktiviteter: tegne, perle, smøre på å spise selv</p> <p>Fokus på kosthold i en hyggelig atmosfære. Øve på å smøre selv. Gode rammer rundt måltidet, vi sitter alle ned, en start og en slutt, rom for samtale.</p>	<p>Vi bruker uterommet og skogen som utviklings og læringsrom. Mye utelek. Lilleskogen, klatrestivet, skolegården, ved grillstua, Blåfjell, gapahuk ballbingen og skøytebanen. Turer i skogen gjennom alle årstider. Lett tilgang til skiutstyr. Lov å ha egen sykkel og hjelm med i bhg. Klatring og balanseøvelser.</p> <p>Vi tilrettelegger for varierte opplevelser og motiverer og deltar i grovmotorisk lek</p> <p>Vi bytter skisko og skøyter med glede og lar denne aktiviteten blomstre</p> <p>Fokus på sunn og variert kost, ukemeny. Være med på tilberedning av mat. Venne seg til å smake før man sier man ikke liker» Ha en sunn bursdagsmeny.</p> <p>Fokus på hygiene og renslighet, håndvask og toaletttraining. Gode rammer for av og påkledning – ike for mange om gangen, støtte og holde fokus. Legge frem klær.</p>	<p>Være med å dekke bord, tilberede og lage mat, ha et pedagogisk fokus på dette.</p> <p>Bevissthet hos barna om holdninger til egen og andres kropp Bevisstgjøre barna på å kunne si nei til det man ikke vil og også respektere at andre sier det. Gode og vonde hemmeligheter</p> <p>Gi barna rom for selvstendighet Vi forventer at barna kler av seg selv og vi tilrettelegger for det i garderoben med hensyn til klesmengde og tidsbruk Større fokus på finmotoriske utfordringer Regelleker Lære 1. hjelp, inkl bæ bu sängen. Risikofyllt lek, la barna få utfordringer og oppfordre til å tørre. Erfare å bruke verktøy. Lære å spikke med kniv.</p>

Kunst, kultur og kreativitet

Rammeplan for barnehager: Gjennom arbeid med skal barnehagen bidra til at barna	For barn i alderen 1-2 år vil dette si:	For barn i alderen 3-4 år vil dette si:	For barn i alderen 5-6 år vil dette si:
<p>Utrykker sine følelser, tanker, meninger og erfaringer på ulike måter</p> <p>Har tilgang til ting, rom, og materiell som støtter opp om deres lekende og estetiske uttrykkeformer</p> <p>Tar i bruk fantasi, kreativ tenking og skaperglede</p> <p>Bearbeider inntrykk og følelser i møte med kunst, kultur og estetikk gjennom skapende virksomhet inne og ute</p> <p>Møter et mangfold av kunstneriske og kulturelle uttrykksformer og utforsker og deltar i kunst- og kulturopplevelser sammen med andre.</p>	<p>Mest fokus på den taktile sansen (berøring)</p> <p>Fokus på prosess og skaperglede</p> <p>Bruke sang, musikk, bevegelsessanger og dans. Gjerne tegn til sangene.</p> <p>Bruke kroppen som instrument / lage / bruke rytmeinstrument</p> <p>Vi dramatiserer sanger og eventyr</p> <p>Voksne som verdsetter barnekulturens egenverdi</p> <p>Hermelek, ta vare på barnas initiativ.</p> <p>Utkledningsklær - karneval</p> <p>Fingermaling, lekedeig, tegning med store ark, store perler, forme og fryse snø og is</p> <p>Bruke naturmaterialer</p>	<p>Introdusere ulike formingsteknikker</p> <p>Presentere ulike kunst og kulturuttrykk</p> <p>Vi møter barna der de er og utnytter deres interesser / fokus</p> <p>Møter deres skaperglede Ha ulikt materiell som inspirerer barna</p> <p>Ivareta barnekulturen og lar den blomstre</p> <p>Vi tilrettelegger for at barna opplever gleden ved sang, musikk og bevegelse</p> <p>Si ja til barnas initiativ til bruk av musikk og møte barnas musikkønsker.</p> <p>Arrangere diskotek</p> <p>Vi vil være voksne som tør å slippe oss løs og er igangsettere</p> <p>Stimulere til rollelek gjennom å dramatisere</p> <p>Få kjennskap til samisk kultur</p>	<p>Vektlegge det spesielle med Alta og Finnmark</p> <p>Gi barna trygge rammer slik at barna tør å utrykke seg kreativt alene eller i en liten gruppe.</p> <p>Bruk av mere avanserte teknikker: Veve, fingerhekle, sage og snekre.</p> <p>Oppfordre barna til å stå foran /opptre /vise sitt produkt til andre</p> <p>Bli kjent med kunst, litteratur og musikk fra andre kulturer.</p>

Natur, miljø og teknologi

Rammeplan for barnehager: Gjennom arbeid med skal barnehagen bidra til at barna	For barn i alderen 1-2 år vil dette si:	For barn i alderen 3-4 år vil dette si:	For barn i alderen 5-6 år vil dette si:
<p>Oppleve og utforske naturens mangfold Få gode opplevelser med friluftsliv året rundt Oppleve, utforske og eksperimentere med naturfenomener og fysiske lover Få kjennskap til naturen og bærekraftig utvikling, lære av naturen og utvikle respekt og begynnende forståelse for hvordan de kan ta vare på naturen</p>	<p>Være engasjert, spontan og undrende sammen med barna. Stimulere barna til å oppleve med alle sanser Stimulere til undring Barn skal få oppleve gleden ved å være ute i naturen, bruke nærmiljøet / «Lilleskogen» og området rundt grillstua. Lek med ulike materialer, sand, jord, vann, snø, is Oppfordre barna til å bruke alle sanser i naturen Sortere og plukke søppel Oppleve bruk av digitale verktøy Fokus på teknikk i de nære situasjonene, (trekke ut stolen, slå på vann osv)</p>	<p>Ha mål og mening for turen, men også være oppmerksom og gripe øyeblikket med barns La barna få erfaring med og kunnskap om dyr og vekster – om årssyklus og samspill i naturen – om fødsel, vekst, aldring og død Friluftsker høst og senvinter. Bruke forskningsutstyr sammen med barna. Oppslagsverk og plansjer tilgjengelig Mørketid og midnattsol Isfisketur og tur til fjæra Dyrespor og spor tegn Høste av naturen og bearbeide det Så frø og se at det spirer Praktisere sporløse ferdsel</p>	<p>Vi stimulerer til undring og spørsmål i forhold til teknikk og fysikk (årsak – virkning) Barna får erfaring med ulike fysiske eksperiment og forskning Delta i å pakke egen sekk, øve på spikking og være med å lage bål Faktabøker som støtter opp om naturfaglige emner og forståelse for bærekraftig utvikling Få bruke digitale verktøy</p>

Antall, rom og form

Rammeplan for barnehager: Gjennom arbeid med skal barnehagen bidra til at barna	For barn i alderen 1-2 år vil dette si:	For barn i alderen 3-4 år vil dette si:	For barn i alderen 5-6 år vil dette si:
<p>Oppdager og undrer seg over matematiske sammenhenger</p> <p>Utvikler forståelse for grunnleggende matematiske begrep</p> <p>Leke og eksperimentere med tall, mengder og telling og får erfaring med ulike måter å uttrykke dette på</p> <p>Erfarer størrelser i sine omgivelser og sammenligner disse</p> <p>Bruker kroppen og sansene for å utvikle romforståelse</p> <p>Undersøker og gjenkjenner egenskaper ved former og sorterer dem på forskjellige måter</p> <p>Undersøker og får erfaring med løsning av matematiske problem og opplever matematikkglede</p>	<p>Vi støtter opp om barnas begynnende matematiske utvikling med utgangspunkt i barnets interesser og uttrykksformer</p> <p>Vi er bevisst egen begrepsbruk, og introduserer barna for liten –stor og enkle mengdeuttrykk og farger</p> <p>Lek med tall, telleleker.</p> <p>Vi er oppmerksom og ser matematikken barna bruker i lek og hverdagsaktiviteter</p> <p>Telle på oss selv, fingre, øyne, munn osv og barn i barnegruppa</p> <p>Knytte tellingen og begrepsbruken til kjente konkrete</p> <p>Lek med former, puttekasser, puslespill og ulike typer klosse</p>	<p>Vi undrer oss og resonerer sammen med barna om likheter, ulikheter, størrelser, antall og form</p> <p>Vi støtter opp om barnas nysgjerrighet og utforsker glede</p> <p>Vi deltar aktivt på barnas premisser og legger til rette for aktiviteter</p> <p>Vi er bevisst barnas begynnende forståelse av sammenhengen mellom mengde, tall og tallsymbol</p> <p>Lek med former, tegner og sortere, benevner og bruker tall, former og matematiske symbol i hverdagslivet og i samlinger</p> <p>Erfare ulike typer størrelser, former, antall og mål gjennom å sortere, telle og sammenligne i lek og hverdagsaktiviteter</p> <p>Konstruksjonslek</p> <p>Spill med fokus på læring og matematiske begrep</p> <p>Utforskende lekemateriell tilgjengelig</p> <p>Sansing og bevisstgjøring på det fysiske miljøet</p> <p>Vi bruker naturen aktivt til å undre oss sammen med barna i forhold til sammenhenger og ulikheter</p>	<p>Vi legger til rette for aktiviteter som styrker og videreutvikler barnas forståelse for sammenhengen mellom tall og mengde</p> <p>Støtte barnets matematiske utvikling med utgangspunkt i barnas nysgjerrighet, interesser og uttrykksformer slik at de tilegner seg gode og anvendbare matematiske begrep</p> <p>Førskolegruppe i skolen</p> <p>Førskoleaktiviteter tilgjengelig på avdelingene.</p> <p>Tilgang til alderstilpassa og utfordrende spill, tellemateriell og aktiviteter</p> <p>Introdusere det å legge til / trekke fra</p> <p>Delta på solidaritetskafe</p> <p>Tilrettelegge for erfaringer med ulike typer forsøk, målinger, avstander, volum og tid</p>

Etikk, religion og filosofi

Rammeplan for barnehager: Gjennom arbeid med skal barnehagen bidra til at barna	For barn i alderen 1-2 år vil dette si:	For barn i alderen 3-4 år vil dette si:	For barn i alderen 5-6 år vil dette si:
<p>Få kjennskap til grunnleggende verdier i kristen og humanistisk arv og tradisjon og blir kjent med religioner og livssyn som er representert i barnehagen</p> <p>Utforsker og undrer seg over eksistensielle etiske og filosofiske spørsmål</p> <p>Få kjennskap til, forstår og reflekterer over grunnleggende verdier og normer</p> <p>Får en forståelse for at det finnes mange ulike måter å forstå verdien av likheter og ulikheter i et fellesskap</p>	<p>Vi må ha kunnskap om de ulike barnas religiøse livssyn og kulturelle bakgrunn</p> <p>Vi har respekt for barnets identitet og personlighet Vi respekterer hva barn og foreldre tror på</p> <p>Vi hjelper barna å identifisere egne og andres følelser og viser alternative handlingsmåter.</p> <p>Sikre god dialog med foreldre. Overføre kunnskap fra foreldre til barnehagen gjennom foreldresamtaler</p> <p>Barna skal få kjennskap til andre land / kulturer som er representert på avdelingene</p> <p>Om foreldrene ønsker det, kan vi i samarbeid markere religiøse høytider som er representert i barnehagen.</p> <p>Vi markerer religiøse høytider som jul og påske</p> <p>Vi er tilstedeværende på gulvet sammen med barna</p> <p>Vi lar barna bli kjent med eget følelsesmønster</p> <p>Lære å hjelpe og dele</p>	<p>Vi skaper rom for samtale og undring</p> <p>Vi er støttespillere og aktive medhjelpere i konfliktløsning</p> <p>Vi stimulerer til refleksjon rundt vennskap og det å være en god venn. Dette er også tema på foreldresamtale</p> <p>Ta vare på hverandre og også ha respekt for hverandres ting</p> <p>Vi jobber med tema vennskap, sosial kompetanse og Den gyødne regel</p> <p>Barna skal få erfare at egne valg og handlinger kan påvirke situasjoner og få konsekvenser.</p> <p>La barna ha respekt for livet i naturen</p> <p>Fokus på den gode samtalen Undre seg over livet og hverdagens opplevelser og utfordringer</p> <p>Undring i og om naturfenomen. Vårtegn - nytt liv. Høst - død</p>	<p>Vi er tydelige voksne i forhold til samfunnets normer og regler for hva som er rett og galt, og handler deretter</p> <p>Barbna skal få oppleve tillit gjennom større grad av ansvar</p> <p>Barn og voksne som reflekterer over egne handlinger og handlingsalternativ</p> <p>Gi barna språklige verktøy i konfliktsituasjoner</p> <p>Bruke samtalen til refleksjon rundt egne erfaringer og sette seg inn o andres ståsted – empati</p> <p>Reflektere over likheter og ulikheter</p> <p>Vise solidaritet gjennom deltakelse i solidaritetskafe. Lære om at andre kanskje ikke har det like bra som oss</p>

Nærmiljø og samfunn

Rammeplan for barnehager: Gjennom arbeid med nærmiljø og samfunn skal barnehagen bidra til at barna	For barn i alderen 1-2 år vil dette si:	For barn i alderen 3-4 år vil dette si:	For barn i alderen 5-6 år vil dette si:
<p>Oppmuntres til å medvirke i egen hverdag og utvikler tillit til deltakelse i samfunnet</p> <p>Erfarer at alle får utfordringer og like muligheter til deltakelse</p> <p>Utforsker ulike landskap, blir kjent med ulike institusjoner og steder i nærmiljøet og lærer å orientere seg og ferdes trygt</p> <p>Blir kjent med lokalhistorie og lokale tradisjoner.</p> <p>Blir kjent med ulike tradisjoner, levesett og familieformer</p> <p>Bli kjent med at samene er Norges urfolk, og får kjennskap til samisk kultur</p> <p>Får kjennskap til nasjonale minoriteter</p>	<p>Vi lar barna få erfare at de har medbestemmelse på sin hverdag i barnehagen der det er mulig</p> <p>Vi skaper omsorg, trygghet og trivsel i barnets møte med barnehagen</p> <p>Vi blir etter hvert kjent med nærmiljøet utenfor porten</p> <p>Turer i nærmiljøet, vi ser hvor barna bor, turer til grillstua / kulebakken/ stadion. Lek i lilleskogen / skolegården</p> <p>Personalet er tilstedeværende og iakttar barns kroppsspråk og handler etter dette, Vi lager «hus» til alle barna, der vi gjennom bilder blir kjent med hver enkelt og deres nærmeste</p> <p>Øve på turtaking</p> <p>Felles sangstund med hele nærmiljøet</p>	<p>Introduserer barna for nye opplevelser, aktiviteter og turområder i nærmiljøet i hverdagen, også skøytebanen og skistadion</p> <p>Vi lar barna få medbestemmelse på sin hverdag i barnehagedagen</p> <p>Presentere barna for flere valg, og lar de få erfare at det de ønsker og valgene de tar kan ha positiv betydning for den selv og fellesskapet. Få erfare at flertallet kan overprøve den enkeltes ønsker.</p> <p>Bruke samtale aktivt i medbestemmelsen</p>	<p>Å være eldst i barnehagen skal være ekstra stas, det er noe barna skal glede seg til. Derfor utvide tilbudet til de aller eldste.</p> <p>Overnatting i barnehagen høst og vår.</p> <p>Delta på ulike arrangement med skolebarna, juleverksted,</p>

